

Civilní řízení.

Dr. Emil Ott, *Zur Lehre von den besonderen Verfahrensarten nach der neuen Civilprozessordnung*. (Grünhuts Zeitschrift f. P. u. öff. R., sv. 30., 1903, str. 273—336.)

Předeslav práci své zevrubnější nástin dějinného vývoje zvláštních způsobů řízení, najmě na kolik jde o přesné rozlišování zvláštních způsobů řízení co do sporné látky obmezených a řízení pouze urychlených, podává spisovatel v dalším v podstatě totéž, co uvedeno o zvláštních způsobech řízení v jeho »Soustavném úvodu ve studium nového řízení soudního«, díl III., str. 162 a násl. Lze tudíž, přestati zde na poukazu k úchytkám, mezi obojí prací se vyskytujícím.

Povšechně lze podotknouti, že pojednání jest bohatším na dodatcích historických, poukazech literárních a obsáhlejších rozborech otázek sporných, což zcela jest ve shodě s účelem, který dle úvodu svého a předmluvy své sleduje soustavný úvod, na druhé straně pak pojednání jakožto práce monografická a o sobě celek tvořící. Neméně leží na snadě, že spisovatel v pojednání byl nucen, kde toho potřeba kázala, pojati výklady, jež v soustavném úvodu na jiných místech a v jiné spojitosti byly podány a jež proto v nauce o zvláštních způsobech řízení bylo lze prostě vypustiti, nebo nanejvýše citací na paměť uvést.

Co do roztržení látky znamenáme úchylku dvojí. V soustavném úvodu rysuje se v části všeobecné povaha zvláštních způsobů řízení a k tomu druží se výklad o podstatě každého z jednotlivých zvláštních způsobů řízení; v pojednání obmezuje se část všeobecná na vyličení podstaty zvláštních způsobů řízení vůbec, povšechné výklady o povaze a pojmu jednotlivých zvláštních způsobů řízení pak tvoří v části zvláštní počátek nauky o tom kterém zvláštním způsobu řízení. Druhá úchylka záleží v tom, že pojednání o případech, jež nelze považovati za zvláštní způsoby řízení, jest v soustavném úvodu zakončením části všeobecné (díl III., str. 169 a 170), v pojednání pak zakončením práce celé (str. 327 až 336).

V jednotlivostech lze poukázati k těmto úchytkám:

Ohledně pojmu zvláštních způsobů řízení jsou jimi taková, jež uchylují se od zásad řízení pravidelného: dle soustavného úvodu (str. 162) »v kusech podstatných«, dle pojednání (str. 273) »ve svém základu nebo v kusech podstatných.«

Jednaje o předpisech §§ 188 a 189 o. ř. s., poukazuje spisovatel na vyřízení sporu rozsudkem dílčím anebo mezitímním, jakožto korrelativ oněch předpisův (str. 276 a 277).

Náhrada za t. zv. řízení exekutivní shledává se v úpravě prvního roku (str. 278).

Při výkladu o žalobách určovacích jakožto náhradě za zvláštní řízení ve sporech účetních podává se jednak výměr »kladení účtů« (str. 278, odst. 3.) jednak dodává se, že lhostejno při dotčených žalobách určovacích, spočívali-li povinnost k složení účtu na mandátu, jednatelství bez příkazu, společ-

nosti, spoluvlastnictví nebo správě dědické v poměru k spoludědicům anebo dědicům nepominutelným (str. 279). Posléze poukázáno k tomu, že tím, že při zmíněných záporných žalobách určovacích zaujímá příjemce účtu roli žalobní, nic nemění se na břemeni průvodním, které zůstává na osobě, účet kladoucí (str. 279).

Ohledně řízení ve věcech nepatrných pojaty jsou v pojednání jednak výklady o zákonných předpisech, sloužících k urychlení těchto sporů (str. 280, cf. soustavný úvod II., str. 304), jednak poukázáno k tomu, že důsledkem obmezené přípustnosti odvolání jsou obmezenost protokolování a vyloučení kárání poklesků procesních (str. 280).

Poznámky o vyloučení žaloby o obnovu, důkazu výsledkem stran a o nařízení prozatímních opatření z moci úřední v řízení pro rušenou držbu shodují se s tím, co v soustavném úvodu při jiné příležitosti jest uvedeno (str. 281, cf. soustavný úvod II., str. 320, 318 a 319).

K povšechné charakteristice zvláštních způsobů řízení, do nového procesního práva převzatých, poukázáno k tomu, kterak různými jsou sled a spojení určení nároku a jeho uskutečnění donucovací mocí státní v řízení řádném a v řízeních zvláštních; v onom pravoplatné určení nároku majetkoprávního jest předchůdcem a podkladem výkonu, v řízeních zvláštních vydává se ihned soudní příkaz ku splnění, ale obranou odpůrcovou příkaz ten zcela nebo z části se zrušuje a dojde pak zpravidla k zevrubnému a pravoplatnému vyřízení sporné věci, v jednom případě dokonce nastane dočasné odmítnutí uplatněného nároku bez jeho bližšího rozboru. Dále vyčteno, že v jednom zvláštním způsobu řízení, končícím pouhým určovacím rozsudkem o poměrech práva rodinného, upuštěno i v novém právu od zásady jinak právo procesní co do zjednávání si látky sporné ovládající. Posléze odpověděno k otázce, mohou-li se strany zřící zvláštního způsobu řízení, tím způsobem, že závisí to na tom, byly-li pro jeho zavedení směrodatnými pouze zájmy soukromoprávní, či vedle těchto též zájmy veřejné (str. 282 a 283).

V následující části zvláštní podává se výklad jednotlivých zvláštních způsobů řízení v témž pořadí, jako v soustavném úvodu. Ale pojednání obmezuje se na rozbor pojmu, povahy a podmínek jednotlivých řízení zvláštních; nauka o řízení samém, včetně obran odpůrcových, do pojednání pojata není.

Řízení rozkazní vůbec a ve věcech směnečných zvláště: Blíže opodstatněn názor, již v soustavném úvodu projevový, dle něhož úmluvou stran řízení rozkazní napřed vyloučeno býti může, nikoli ovšem ve směnce (str. 284, cf. úvod III., str. 165). Podáno bližší objasnění povahy tzv. řízení listinného dle něm. soud. řádu oproti rozkaznímu řízení práva rakouského (cf. str. 284 a soustavný úvod str. 165). Rozdílu nečiní, jest-li dluh dluhem obecním, či obchodním; řízení rozkazního účastnými jsou zejména za všeobecných podmínek též pohledávky z kupeckých poukázek a kupeckých dlužních úpisů (str. 285). Co se týče listin, tvořících podklad řízení rozkazního, na jedné straně nepostačují listiny soukromé, plný důkaz činící, ale jen vlastnoručním podpisem opatřené, na druhé straně však, jest-li tu v odpor nevzatý knihovní

zápis práva zástavního, zůstává průvodní moc listiny, na jejíž základě stal se zápis knihovní, potud mimo úvahu, že postačují listiny soukromé, před působností knih. zákona zřízené a ověření postrádající a neméně i listiny, zřízené v tzv. nepatrných věcech knihovních (str. 289). Listinou, postačující k zavedení řízení rozkazního, není výtah z obchodních knih o dluhu obchodním, ježto zevní vady listiny jen z prvopisu lze seznati, nehledě ani k obmezené průvodní moci knih obchodních (str. 289). Za účelem důkazu legitimace ad causam na straně vymáhajícího věřitele budiž při zabavení pohledávky předložen prvopis zabavujícího výměru (str. 290). Při listinách veřejných budiž otázka o přípustnosti jich sdělení psacím strojem aneb tiskem posuzována dle dotyčných předpisův, o tom platných (str. 292). Za všeobecných podmínek dobývati lze řízením rozkazním zejména též pohledávky nepatrné a při pohledávkách do 400 K má věřitel mimo to na výběr i řízení upomínací. — Žalobou rozkazní mohou dle okolností vyvolány býti hlavní intervence a žaloba na vzájem (str. 293).

Řízení ve věcech směnečných: Ačkoli jednotlivé obchodní papíry, zejména kupecké poukázky, kupecké dlužní úpisy a listy skladní, postaveny jsou v řízení nesporném co do umoření svého směnkám na roveň, jest použití směnečného řízení k uplatnění nároků, z oněch papírů plynoucích, nepřipustným. Zevrubněji dotčeno se vykonatelnosti platebních rozkazů, vydaných v zemích koruny Uherské a okupovaném území (str. 296).

Řízení upomínací porovnáno s rozkazním řízením trest. řádu (str. 315).

Řízení ve věcech manželských: Nařízení dv. dekrety z 23. října 1801 č. 542 sb. z. s. má dosud platnost bezvýjimečnou (čl. IX., odst. 1. úv. zák. k j. n., str. 317). Podrobně rozebrána otázka příslušnosti soudní k řízení o neplatnosti a rozloučení manželství cizinců, v cizině bydlících (str. 317) a otázka o povaze soudcovské činnosti v řízení, jednajícím o neplatnosti manželství pro překážku veřejnoprávní (str. 323, cf. seustavný úvod str. 252 dílu III.). Názor, že v řízení o rozvod manželství lze rozsudímu se podrobiti (str. 325), vyvolal napotom obšírnou polemiku mezi spisovatelem a prof. Sperlem v »Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung«, 1903, č. 25, 36 a 45.

V posledním oddílu, jednajícím o případech, jež vyloučiti dlužno z okruhu řízení mimořádných, zvláště četné dodatky přičiněny k výkladu o tzv. řízení arrestním, čili řízení, týkajícím se prozatimních opatření: Blíže odůvodněno zařazení příslušných zákonných předpisů do exek. řádu; poukázáno k tomu, že prozatimní opatření nikdy nesmí přinést žadateli více moci a odpůrci více obmezení, než výkon ohroženého nároku sama; narysováno velmi zajímavé a duchaplné porovnání prozatimních opatření se žalobami určovacími, řízením rozkazním, upomínacím a ve věcech nájemních; vytčen šířeji účel prozatimních opatření vůbec a osobní vazby zvláště a promluveno o prozatimních opatřeních v řízení possessorním, nájemním a ve věcech manželských (str. 328 až 330). Dále zmíněno se o tom, pokud mluvíti lze v našem novém právu o tzv. řízení salvačním neboli justifikačním, dále, že prozatimních opatření účastnými jsou též nároky výminkou nebo časem obmezené a obnosy náhradní (§ 368 ex. ř.) a posléze, že cizím našemu právu jest tzv. impugnační řízení práva německého (str. 331). Ohledně řízení konkursního

blíže provedeno porovnání mezi exekucí a konkursem jakožto úhrnkovou exekucí, zevrubněji obhajován názor, že nelze řízení konkursní pokládati ani za řízení nesporné, ani za řízení sporné (str. 332). Ve příčině řízení před úřady správními o záležitostech soukromoprávních kárá se jakožto přehánění zásady předpis § 35, odst. II. in fine ex. ř. (str. 335). Posléze z oboru zvláštních způsobů řízení vyloučeno též řízení před patentním dvorem soudním (str. 336).

Dr. Vážný.

Antonín Menoušek, Základové nauky o exekuci soudní. Knihovna »Sborníku věd práv. a stát.«, řady právovědecké čís. V., 1903.

Vyměřiv úvodem pojem exekuce tím způsobem, že »exekuce jest uskutečnění či provedení titulu věřitelova zpravidla k návrhu věřitele předsevzaté proti dlužníku donucovací mocí státu s vyloučením svépomoci«, čerpal spisovatel jednak z jednotlivých článků podaného výměru pojmového, jednak z obsahu exekučního titulu (§ 7 ex. ř.) podklad pro uspořádání své práce.

Část první. O titulu exekučním. Domácí tituly exekuční vlastní (§ 1 ex. ř.) a to vzešlé u soudů v záležitostech sporných a nesporných (§ 1 č. 1 až 7 a 9), u soudů trestních (č. 8, 5 a 9), u soudů živnostenských (č. 11), u soudů rozhodčích (č. 16), u jiných úřadův a orgánů veřejných mimo soudů (č. 10, 12, 14, 15 a 13) a tituly notářské a listinná osvědčení (č. 17 a 18). Rozvrh tento přimyká se dílem §u 1, dílem §u 4 ex. ř. — Nevlastními tituly domácími zove spisovatel exekuční tituly, zmíněné v §u 2 ex. ř. — Po té následuje pojednání o cizozemských titulech exekučních a zakončena jest část prvá výkladem o vlastnostech exekučního titulu, najmě hledíc k předpisu §u 7 I. ex. ř.

Část druhá. O vymáhajícím věřiteli. Rozdílné názvosloví při exekuci a při prozatímních opatřeních, — zřejmost a určitost v označení, — změna v osobě věřitelově, — zmocněnci vymáhajícího věřitele, — obsah procesní plné moci hledíc k řízení exekučnímu, — právo chudých, — zmocnění finanční prokuratury, — činnost vymáhajícího věřitele, — více osob na straně vymáhajícího věřitele, — konkurence několika vymáhajících věřitelů, — privilegovaný věřitel (č. IV. úv. z.).

Část třetí. O dlužníkovi. Jeho označení, — zastoupení, — dražení dlužníkem za jiného, — změna v osobě jeho, — smrt dlužníkovy po povolení exekuce, — § 11 ex. ř. — uvalení konkursu na jmění dlužníkovy, — oprávnění dlužníkovy za řízení exekučního, — jeho povinnosti, — ochrana dlužníkovy za řízení exekučního: § 68 ex. ř., — obmezení exekuce v případech §§ 96 a 263 ex. ř., — § 105, — odpor proti příklepu v dražebním řízení nemovitostním, — §§ 259 II. (recte: in fine), 304 a 310 ex. ř. — zejména pak jednak žaloby dle §§ 35 a 36, o nichž zevrubněji se pojednává, jednak zrušení a obmezení exekuce z důvodů všeobecných a odložení exekuce ze všeobecných důvodů §§ 42 a 83 II. ex. ř. a čl. XVII., XXIX. a XXX. úv. zák., — k tomu druží se výklad o dlužníku privilegovaném, na kterého by exekuci buď vůbec nebylo lze vésti, nebo jen v míře obmezené, zejména o státu a o skutečně privilegovaném dlužníku v případech § 15 ex. ř. a čl. VIII. č. 8 úv. zák.